

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje.
Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna št. 20 h.

Lažnjivi ljudje se brez časti obnašajo; neprenehoma so osramočeni.
Sir. 20. 28.

Dr. Evgen Lampe

je bil 15. m. m. nameščen v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja za stolnega kanonika mesto rajnega kanonika dr. Ign. Žitnika. Slovensko kršč. soc. delavstvo iskreno pozdravlja novega kanonika, pristrčno, ker je dr. Evgen Lampe zelo veliko deloval na polju slovenske kršč. soc. delavske organizacije. I naš list svojemu odličnemu sodrniku in prijatelju čestita. Novi kanonik je znan po celi Sloveniji kot razborit in nad vse delaven organizator kščanske slovenske demokracije. Rojen je bil 13. novembra 1874 v Metliki, za duhovnika je bil posvečen 22. julija 1897.

Po dovršenih študijah je bil poslan mladi duhovnik na deželo duše past. Ne navadno nadarjeni mladi duhovnik je tudi kljub obilnim poslom študiral naprej kot duhovnik na deželi in kot poznejši prefekt v ljubljanskem semenišču. Ko je bil v ljubljanskem semenišču leta 1899, je zelo mnogokrat nastopal na političnih shodih Slov. kat. delavskega društva, predaval in silil na predavanja v Slov. kršč.-soc. zvezi, pisal članke v razne naše časopise in študiral doktorat. Presenečenih nas je bilo veliko, ki smo poznali takrat njegovo delo, kako da je vse to zmožel, ker za to, da je v rigorozih (težke izkušnje za doktorja) je le malokdo vedel. Enkrat ob nekem obisku zaradi nekega shoda ali predavanja ali predavanja ali članka, ne vem, kaj je bilo, ko je bil še v semenišču prefekt in še ni bil doktor je zasviral na glasovir in smehljaje rekel: „To je zdaj moja oštarija“. Ob nedeljah ga že takrat nisi dobil v Ljubljani, bil je na shodih, kakor sploh sedanjega kanonika dr. Lampeta ob nedeljah in praznikih ne dobiš doma: predavanja in shodi na deželi tvorijo še sedaj njegov praznični in nedeljski počitek.

Dr. Evgen Lampetu je umrl njegov stric nepozabni pisatelj, učenjak in ustanovitelj našega leposlovnega lista Dom in Sveta. Zazijala je z njegovo smrtjo velika vrzel. Rajni dr. Francišek Lampe je vodil po smrti svojega prijatelja imenovanega ljubljanskega škofa deško sirotišnico Marijanišče, ki jo je dr. Gogola ustanovil; urejeval je leposlovni list Dom in Svet, Cez noč se navadno tudi pri velikih narodih ne zamaše take vrzeli. Začasno je vodil Marijanišče nekaj časa na to dr. Evgen Lampe; a volilni krogi naše stranke ki so njegove vrline poznali, so mu poverili velikansko nalogo. Kanonik, sedanji prelat Andrej Kalan, se je hotel odtegniti burni politiki, zaželel si je miru in prevzel je vodstvo Marijanišča, glavno uredništvo „Slovenca“ in „Dom in Sveta“ se je pa poverilo mlademu dr. Evgen Lampetu. Ko so nekje rekli dr. Kreku, preveč to za mladega gospoda doktorja, jim je odgovoril: „Zanj še premalo, še dve uredništvi bi lahko vodil.“

Znano je, da so naši nasprotniki dr. Evgen Lampeta neizprosno preganjali, a v boju dr. Lampe ni nikdar opešal. Dopoldne in popoldne takole do štirih je bilo posvečeno delo „Slovenca“, od 4. do 7. zvečer „Dom in Svetu“; zvečer si ga videl v Slovenski krščanski socialni zvezi, kjer je vodil dve zimi zvečer govorniško-socialni tečaj z diskusijami. Shode in predavanja je večkrat prirejal med tednom v Ljubljani, sej n. pr. v Zadružni Zvezi, v Gospodarski Zvezi, v Vzajemnem Podpornem društvu in v Slov. kršč. soc. zvezi ni nikdar zamujal. Bil je urednik dnevnika in leposlovnega mesečnika, a znal si je utrgati čas, da je kot tajnik vodil vsa pripravljala dela za drugi in tretji katoliški shod. Dva lista je vodil in sam največ pisal vanja, jima dal popoln pečat svojega uma in značajne, neustrašene močatosti bodisi kot katoliški bogoslovec, bodisi kot socijolog, bodisi kot organizator in kot splošno priznani leposlovni veščak, a dobil je še časa, da je vodil vsa tista posla, ki jih zdaj izvajata tajništvi S. L. S. in tajništvo S. L. S. v Ljubljani. Članku, ki je vzbudil vihar v vseh svodomiselnih in javno, odkrito priznanje v naših krogih, ko se mu je odvalil izpod peresa, je sledilo pisanje naslovov na modre kuverte obsegajoče vabila za kak političen zaupen sestanek, leposlovni kritiki vzbujajoči priznanje in zanimanje v celi naši javnosti celo pristem, ki je bil kritikovan, je zopet sledilo „zabavno“ pisanje naslovov na modre kuverte, v katerih so se razpošiljala vabila za kak političen shod. Vprašal ni za honorar, pač so ga pa stala lepe vsote njegova agitacijska in njegova študijska potovanja po celi Evropi do onstran Kanala v megleni London. Povsod je proučaval organizacijske družabne sestave in ustanove in izpolnjeval svoje znanje v slovstveno umetniških stvarih. Z vso silo je pritikal in ni počival prej, dokler se ni pričelo naše delavstvo strokovno organizirati, kar je bilo marsikje združeno s težavami, ker pri nas delavstva, ki bi imelo popolnoma proletarski značaj ni posebno veliko. A še mu ni bilo dovolj. Politik, časnikar, agitator in organizator je poleg svojih obilih poslov prevzel še vodstvo Gospodarske Zveze v tistih časih, ko je Zveza pričela dobavljati mornarici v Pulju vole. „Mešetar sem postal“, je nekoč smehljajoč opomnil, ako je končal sobotni „Slovenčev“ uvodnik in cel kup notic, vstal s stola in pristavil: „Fantje, v ponedeljek se vidimo, zdaj grem pa na Ogrsko vole kupovat.“

Naša stranka je po dolgoletnih bojih priborila večino v kranjski deželni upravi. Poverila je dr. Evgen Lampetu mesto deželnega odbornika. Dolgo vrsto let deluje zdaj kot deželni odbornik in namestnik deželnega glavarja v deželni upravi. Vse velike reforme ljudstvu v korist so večinoma kar je itak javna tajnost, delo njegove vztrajnosti, njegove neumorne pridnosti in delav-

nosti. Zaganjajo se vanj besni nasprotni viharji, a ne dosežejo ga. Kriče, napadajo ga nasprotniki, sami med seboj pa ga občudujejo in ga zavidajo naši stranki. Da je ravno dr. Lampe duša deželnega odbora, ve tudi vsak.

Krščansko slovensko socialno delavstvo čestita kanoniku dr. Evgen Lampetu!

* * *

Tako dr. Krekova „Naša Moč“ 30. oktobra 1914. Kdo se je izpremenil in zakaj?

Pastirsko pismo avstrijskih škofov.

(Konec.)

Toda to v človeški naravi utemeljeno pravo je imelo velikega sovražnika, lakomnost, ki se javlja v tatvini in oderuštvi. Prva je postala greh takih, ki nimajo ničesar, oderuštvo je v sedanjem času postalo isto, kakor nekdanj moloh za otroke starih paganov. Da oderuštvo današnjega časa izmzgava najrevnejše in se mora pravični kazni tako lahko odtegniti, ni samo grešna popustljivost gosposke ampak celo javen poziv na druge, da tudi tako delajo. Ali je čudno, če reveži, ki navzlic svoji pridnosti trpe pomanjkanje, ne verujejo več na socialno pravičnost in gosposke več ne spoštujejo? Kdo bo malemu brez zaščite zameril, če posluša vabljuje prekucuške govore. Tu je treba nujne pomoči, resne pomoči, v svetopisemskem duhu, ki pravi o oderuštvi: „Kdor žito skriva, ga bo ljudstvo preklelo; blagoslov pa pride na glavo onega, ki ga proda.“ Koliko jih je, ki so vsled vojne nepričakovano in nezmerno obogateli, ki potrjujejo ljudski pregovori: „Kolikor kapitalistov, toliko pijavk.“ kakor ne bi bilo zapisano: „Kdo bo prebival v tvojih šotorih, o Gospod? ... Oni, ki ne nalaga denarja na oderuške obresti. (Ps. 14, 1, 5). Ta hudodelstva, ki ogrožajo družabni mir, bodo, dasiravno se znajo javni pravičnosti odtegniti, imela vendar dve priče, kterima ne bodo mogli uteči: predvsem vest, ki jim bo noč in dan klicala: Tega denarji se drži kri — in Bog, ki bo kaznoval zaničevanje svoje postave in izmzgavanje svojih revežev. Toda ne varajmo se! Nobena še tako dobromisleča postava ne nudi zadostnega varstva pred človeško lakomnostjo. To se mora zgoditi le, če se posamezniki in njih javno mišljenje odvrne od službe mamona, in od pohlepa po uživanju. Vojna tako živo izpričuje: Če državni red ne temelji na vesti državljanov, potem nima dovolj trdnega temelja.

Jedna najobčutnejših posledic vojne je pomanjkanje živil za vsakdanjo hrano, ki so se vrhutega še tako ogromno podražila. Reveži ne iščejo danes denarja, ampak

hrane in obleke. Gotovo je pred vsem dolžnost države, da se živila, ki se pride-lajo doma in iz inozemstva uvažajo, pravično razdeljujejo. Posebno pa mora pri tem varovati reveže. Leon XIII. je v svoji encikliki „Rerum novarum“ izrazil to smisel v sledeči sijajni obliki: „Posebno veliko skrb mora imeti država za nižje in nepremožne sloje. Premožni imajo v svojih lastnih sredstvih zaščito in zaradi tega ne potrebujejo toliko javnega varstva; množica brez imetja pa nima svojih pripomočkov in je zato navezana na pomoč države. Zaradi tega mora država reveže posebno vzeti v svoje varstvo.“

Napake v javni prehrani, katerim bi se bilo lahko izogniti, so v ljudstvu zbudile veliko nevoljo. Seveda je kritika, poštena, razumna kritika dovoljena, strokovnjaški nasveti so gotovo dobrodošli. Toda mrmranje, žuganje, vstaje, stavkanje ne pripravi niti jednega zrna več pšenice ali krompirja v državo, pač pa pripravlja našo državo v slab glas in utrjuje sovražniku upanje, da nas bo vendar mogel premagati, če le dovolj dolgo vztraja v vojni.

Nikdar se ne kaže lepota in plodnost ljubezni do Boga in do bližnjega v takem sijaju kakor v skupni stiski in nevarnosti. „Pred vsem naj bo vaša ljubezen med seboj trajna, kajti ljubezen pokrije množino grehov. — Bodite gostoljubni drug proti drugemu brez mrmranja. Služite drug drugemu, vsak z darom, kterega je dobil, kot dobri upravniki mnogotore ljubezni božje.“ (1. Petr. 4, 8.—10). „Božja služba, čista in brez madeža pred Bogom in očtom je to: Sirote in vdove v njihovi bridkosti obiskovati in se ohraniti neomadeževanega s tem, da se odvrnemo od sveta. (Jak. 1, 27). Kdor noče biti le poslušalec, ampak izvrševatelj teh aposteljevih besed, ta naj izpodbija svojo ljubezen, da bo oddal poleg predpisanih živil in drugih predmetov tudi prostovoljno.

Gotovo ima vsak producent pravico do časa in njegovemu trudu primerne plačila. Kar pa se pridržuje čez pravično plačilo, čez lastno potrebo in čez krščansko skrb za bodočnost, je danes krivično blago, zloraba lastninske pravice, rop imetja ubožcev in izzivanje pomanjkanja trpečih, da kršijo red v državi.

Dajajte torej, preljubi verniki, z velikodušno darežljivostjo. Dajajte v trdnem prepričanju, da s tem opravljate največja dobra dela za večnost za čas vaše sodbe. Kajti v resnici nismo pred Bogom neomejeni lastniki zemeljske imovine, ampak le oskrbniki, ki morajo s tem dajati račun. Ravno zaradi tega je dal Bog bogatim izobilje, da si dobe prijateljev v večnem življenju. Ako dajete z veseljem, preljubi v Gospodu, si pridobite uboge in njihove angelje varuhe za prijatelje, da Gospoda samega, očeta ubožcev. Kajti vsak ubožec je brat Kristusov in v vsakem trpi pomanjkanje in prosi Kristus sam. Seveda je pa dosti tudi taci, ki hočejo pod plaščem revščine zadostiti svoji pohlepnosti; toda ta izkušnja opravičuje le previdnost pri darežljivosti, ne smemo pa vsled tega nehati biti darežljivi ali darežljivost omejiti. Odprite svoje srce, preljubi v Gospodu, času primernemu spominu sv. Pavla: „V sedanjem času naj vaše izobilje pomaga pomanjkanju revežev... da bo enakost, kakor je zapisano: Kdor je imel veliko, ni imel izobilja, in kdor je imel malo, ni trpel pomanjkanja.“ (2. Kor. 8, 14—15). „Bog ima moč, da vam vsak dar bogato nadomesti.“ (2. Kor. 9, 8). Trdosrčnim pa pravi sv. Janez: „Kdor ima bogastvo tega sveta in vidi svojega brata pomanjkanje trpeti, pa zanj zapre srce, kako naj ostane božja ljubezen v njem. Ne ljubimo z besedami in z jezikom, ampak v

dejanju in resnici. (1. Jan. 3, 17—18). Darežljivost nasproti revežem pa zahteva kolikor mogoče bogato pridelovanje, neprestano delo in obdelovanje vseh zemljišč ter varčevanje z živili. Če je prostodušna darežljivost v današnjih dni čin božje ljubezni in ljubezni do bližnjega, ni nič manj delo za domovino. Vojak ščiti s svojim telesom domovino pred sovražnikom. Krščansko misleči posestnik, ki deli plačilo svoje pridnosti s stradajočimi sodržavljanji, varuje pred stisko in lakoto, ki postaneta notranjemu miru nevarna. Kar od nas zahteva čas, je krščanski smisel za skupnost, ki je izročena v ljudskih besedah: Jeden za vse vsi za enega.

Vse te skrbi in prošnje, katere smo izrazili v tem pastirskem pismu, vam zaupno priporočamo, da jih v odkritem in dobrem srcu ohranite in prinesete sad v potrpežljivosti. (Luk. 8, 15). Štiri leta ste hrabro vzdržali in prenašali vsa bremena vojne, ki ni ničesar drugega kakor trd jarem greha. Navzlic bojaželjnosti naših sovražnikov, ki se hočejo samo z našim poginom zadovoljiti, mora enkrat priti mir. Roka božja ni postala krajša. On še vlada svoj svet. „Voljo onih izpolnjuje, ki se ga boje; in usliši njih molitve ter jih odreši.“ (Ps. 144, 19). Poslušajte še besede sv. Pavla: „Bratje bodite trdni v Gospodu in v moči njegove oblasti... pograbitve orožje božje, da se morete v hudih dneh upirati in v vsem popolnoma vztrajati. Tako stojte, ledja opasana z resnico, oblečeni z oklepom pravičnosti, noge obute v pripravljenost evangelija miru, pri vsem pa zagrabite za ščit vere... Vzemite čelado blagra in meč duha, ki je beseda božja, z molitvijo in prošnjami.“ (Ef. 6, 10). Da, on zagrabljuje za ščit vere v božjo previdnost. „Sega z močjo od enega konca do drugega in vse ljubeznjivo uravnava.“ (Modr. 8, 1). Vojna, katere Bog ni hotel, ampak pripustil, je v roki božji kazen in sodba nad narodi, katerih usoda se bo sedaj odločila morda za stoletja. Strahote vojne in trpljenje nedolžnih bodo služila v to, da se naši notranjščini popolnoma ločimo od zemlje z njenimi zamotami in protislovji in se popolnoma vržemo v naročje božje. Zanesite evangelij miru v naše cesarstvo, da se pospeši notranji mir in ven v države naših sovražnikov, da se premaga nekrščansko sovraštvo narodov.

Nimamo vzroka, biti plašni. Naša država je bila do sedaj deležna posebnega varstva božje previdnosti. Pomislite le na navarnosti, v katerih smo bili vsled premoči naših sovražnikov in ki so sedaj srečno odvrnjene. To nas napolnjuje z veseljem upanjem za bodočnost. Avstrija ima izvršiti od božje previdnosti dano nalogo kot katoliška moč v srcu Evrope in kot domovina zveze narodov, ki v njej žive. Moč Avstrije je v edinosti njenih narodov in ta temelji na katoliški veri. Nam preti ena sama resna nevarnost: odpad od katoliške vere. Če bi se sovražnikom posrečilo, narodom te države vzeti katoliško vero, potem so tekli zastojni potoki krvi, preliti za novo in močno Avstrijo. Vzemite si k srcu opomin sv. apostelja Janeza: „To je moja zapoved, da moramo verovati v ime njegovega sina Jezusa Kristusa in da se moramo ljubiti med seboj, kakor nam je zapovedal.“ (1. Jan. 3, 23). Amen.

Izdano 4. avgusta 1918.

Avstrijski nadškofje in škofje.

Vsak dan najzanimivejše novice pri naša dnevnik „Novice“. Naročite ga takoj na naslov: Upravništvo „Novice“, Ljubljana, Zadruga tiskarna.

Vabila in zarotovanja...

V krogu resnejših mladinev duhovnikov se polagoma treznijo! Prihaja počasi britko spoznanje, da s četico mladinskih kričavcev ne morejo nikamor, da bo brez nas zaničevanih starinov duhovnikov prišel velikanski poraz! In čim bolj raste to spoznanje, tem bolj pogostejši so klici: „Rotimo vas, pridite, pomagajte, združite se z nami, pomagajte organizirati S. L. S. sicer boste vi krivi, da propademo...“

Kadar berem kako tako vabilo, v lepih in pobožnih besedah mi pridejo na misel najnovejši dogodki našega prepira, pa se spominim na ono mater, ki s palico ubija svojemu otroku ljubezen do sebe; najprej ga brez vzroka nabije potem mu pa pomoli palico pod nos rekoč: „Na zdaj pa kušni!“ Mladinska naivnost je že res tako velika, da človek ne ve, ali bi se jezil ali smejal, kadar bere njih razna vabila in zarotovanja! Ker so sami tako naivni, tudi nas smatrajo za otroke, ki bodo z velikim veseljem poljubljali palico, ki ji pokrivici tepe — Gospodje v mladinskem taboru, imejte vsaj to pred očmi, da smo na naši strani resni možje, ki so kaj skusili, ki znamo sami misliti in da v nas taki naivni mladinski članki vzbujajo le pomilovanje —

Zadnja „Vzajemnost“ je zopet nekaj takega napisala. Priznamo, da ima pisatelj članka dobro voljo, da še precej takno piše, kar pri mladinih redko dobiš, veseli nas tudi priznanje, da še nismo antikristi in modernisti, ampak, da imamo tudi mi dobro voljo, — vendar pa kaže članek velikansko naivnost in nepoznanje razmer, našega mišljenja in nepoznanja vsake psihologije.

K članku le prav misli!

Pisatelja članka „Kje tiči nevarnost“, vprašamo najprej, če je bil na občnem zboru K. T. D.? Nekateri starini smo bili res tako naivni, da smo Kalaču et consortibus verjeli, da jim gre za edinstvo in kompromis, pa so se nam odprle oči —! **Besede, ki so tam padle proti enemu, so zadele nas vse!** Kako si upate vi še govoriti o ljubezni —? Kako si nas še upate vabiti z lepodonečimi zarotovanji po dogodkih občnega zbora? Na predsedniškem mestu, kakor spodaj ste odobraval, ko so nas najgrše žalili in mi naj sedaj verjamemo našim lepo donečim besedam? Zapomnite si dobro: Mi nismo otroci, ki bi poljubljali palico, ki nas po krivici tepe, — zmerja, žali in nam po krivici jemlje dobro ime pred narodom.

Ne vem, kako je to, da imajo mladini tako kratek spomin. Člankar „Vzajemnosti“ zopet govori, kakor da bi nas ločilo to, da smo starini, proti vsaki narodni kooperaciji z liberalci! Kdaj pa smo bili mi proti narodni kooperaciji — proti skupnemu delu za narod? Saj je vendar dr. Sušteršič to ponudil liberalcem, pa se je narodna edinstvo razbila vsled mladinskega rovanja! Proti skupnemu delu za narod nismo bili nikdar, pa smo in smo še proti načinu narodne kooperacije, kakršnega so uvedli mladini, ker je ta spravljal liberalce po koncu —! To je resnica in če imate kaj poštenja, ne zavijajte jo! Seveda sedaj se vam je začelo malo daniti, kam je privedla Vaša kooperacija, uničili ste politično najboljše katoliške delavce, liberalcem ste zopet pomagali na konja, vaš politični voz pa zavozili v blato — in sedaj naj vam pomagajo pa starini vleči voz iz blata!

Prijatelj mladini! Predstavljam si malo naš položaj! Z liberalci nas skupaj napadate kot Nemce, škofove nasprotnike, narodne izdajalce; z liberalci se objemate, nas pa blatite; liberalci so po Slovenčevi trditvi „poštena“ stranka, mi antikristi i. t. d. Kako naj gremo mi zdaj z vami? Ali bi ne bilo škoda za vas, da se od nas okužite moder-

nizma, izdajalstva in nemštva? Prijatelji, škoda, res škoda bi vas bilo! In zopet, draga „Vzajemnost“, kako naj gremo sedaj mi, „nepošteni“ v boj proti „pošteni“ liberalni stranki?! Proti pošteni stranki se mi ne smemo boriti! Vaš evangelist Cankar je proglasil liberalno stranko, kot pošteno — torej —! Ljudstvo nas potem ubije! Ljudstvo nam bo bralo Slovenca in nam klicalo: „Vi ste nas zapeljali, bili ste za vojsko, za Nemce, proti škofu, sedaj nas hočete zopet zapeljati —! In če bomo govorili, da to ni res, nam bodo molili pod nos Slovenca, češ saj je ta pisal — —

Da, da zavozili ste, izvršili ste samomor nad katoliško politiko, pa bi nas zopet radi zapregli v polomljeni voz, da bi zopet po nas vdrihali liberalci, pa še kdo drugi —! Saj vidimo, kakšno plačilo danes uživajo naši najboljši delavci na krščansko socialnem delu —! Škofu jih po krivici denuncirate, pred ljudstvom jih blatite, pa se niti braniti ne morejo in ne smejo —! Dragi „Vzajemnost“, nismo navneži! Otroci tudi ne, ki bi se dali voditi od otrok! Če bomo sploh še kdaj vstopili v politično areno skupaj z vami, se bomo morali prej pošteno pomeniti! Popraviti boste morali krivico in povrniti nam dobro ime, ki ste nam ga vzeli pred narodom in odstraniti boste morali krivice, denuncijante in koristolovce in sploh očistiti vaše ozračje! Dobro pa si zapomnite, da se da edinstvo in ljubezen doseči le z ljubeznijo in upoštevanjem nasprotnega stališča, ne pa z diktiranjem, preganjanjem, groznjami in sumničenji. Pomeniti se bo treba, pa tako, da bo tudi naša kaj veljala! Toda tega vi ne marate, kakor kaže zadnji občni zbor K. T. D. Dokler pa ne sprejmete teh načel, je vse vaše moledvanje zastoj, kakor Wilsonova poslanica in pa Burianova nota, vse je samo prazen odmev —!

Dobro čutite, da je S. L. S. brez nas posvečena propadu in sploh vsa naša katoliška politika in zato hočete že naprej zvaliti vso krivdo na naš, češ: „Vi boste krivi!“ Seveda je to čisto otročja argumentacija. Mi, ki smo pravili, kam boste prišli in svarili, smo krivi sedaj vaših političnih kozlov in njihovih sadov?!

Nekoč je neki duhovnik ogorčeno pravil mladini, kako so grdo postopali Srbi z onimi Jugoslovani, ki niso hoteli prelomiti zvestobe in prisege, pa dobi ta le odgovor: „Prav se jim je godilo, zakaj pa niso — — —“ V podobnem položaju — ne rečem ravno enakem — kakor naši ruski ujetniki smo danes duhovniki starini! Če tožimo, da nam mladini jemlje pri narodu dobro ime, da nas ljudstvo smatra za Nemce, da moramo trpeti, že preganjanja pa dobimo odgovor: Prav se vam godi, pa pridite v S. L. S., pa postanite mladini —! Toda kakor naši junaki niso mogli prelomiti zvestobe in prisege, tako tudi mi ne moremo ravnati proti svojemu poštemu in krščanskemu prepričanju. Za to smo pripravljene tudi trpeti! Odgovornost z mirno vestjo prepuščamo — mladini!

Letina 1918.

Letošnja žetev v Avstriji-Ogrski je domala spravljena pod varno, često tudi nezavarovano streho. Napravili bi si lahko vsaj deloma sliko o naši prehrani do poletja 1919. Kakor je pa vojska pokazala vse preračune kot nezanesljive, tako je bilo tudi s cenitvijo žita od l. 1914 dalje. Uradni konjiček je bil morda do tega časa lahko dobra zanesljiva živalca, toda razni činitelji, kot slabše gnojenje, manj obdelana zemlja in pomanjkanje delavnih moči, človeških, živalskih ter mehaničnih, pri setvi, žetvi in mlačvi, dalje nestanovitno in neugodno

vreme ter končno nezadostne izkušnje v spravljanju žita in mlevskih izdelkov, so prekopicnili do onega časa še precej zanesljive uradne preračune.

Trde preizkušnje pa so nas zmodrile, in letos se lotimo le z nekako bojzljivostjo cenitve in jo presojamo z vidika posameznih znakov, kajti tudi poljedelci so postali pametnejši. Zato moramo odslej pač le govoriti o letošnji žitni letini le z gotovim pridržkom. Kar se tiče ostalih pridelkov, je odvisno še precej od prihodnjih tednov.

Letos nismo imeli ugodne pomladi in tudi ne toplega poletja za naše poljske sadeže, pa vendar smo lahko zadovoljni s pridelki. Naželo se je veliko glasom uradnega poročila in tudi s prvo mlačvijo so kmetje zadovoljni, tako da lahko računamo, vpoštevajoč še druga znamenja, s srednje dobro letino. Posebno na Ogrskem je dobra letina. Ogrji so vedno znali kazati na neugodnejšo letino, kot pa je bila v resnici. Ta finta se jim je še pred vojno obnesla, da so dvigali cene ali jih držali, in naši dobri sosede so bili tudi med vojnim časom tega mnenja.

Toda dosedanje pošiljatve so v primeri z lanskimi mnogo ugodnejše, lahko sklepamo o bogatejši letini kakor pa je bila lanska. Po dosedanjih cenitvah zna znašati v Avstriji žetev pšenice, rži in ječmena 45 milijonov metrskih stotov (centov), na Ogrskem pa 60 do 65 milijonov. Na Ogrskem pa bo tudi izvrstno uspela koruza, pričakuje se do 40 milijonov metrskih centov. Tudi Romunija bo pridelala letos veliko koruze, žetev predvsem pšenice, pa je bila menda neugodna.

Letošnja žitna letina pa je dejansko mnogo slabša od lanske neugodne letine. Lanski primanjkljaj je pokrila dočim letos s tem ne moremo računati. Poseči bomo morali zopet po koruzi in gledati, da se zadostno preskrbimo s kruhom. Besarabija in Moldavija sta imeli menda boljše žetev pšenice nego mi, Romunija in Ukrajina. Ako se nam posreči izvoziti od tam nove in stare zaloge, potem smo na suhem in bomo deležni polne krušne racije. Toda tega ne verjamemo, ker so nas večkrat preveč „tolžili z obljubljenim deželo“ — toda 15 milijonov metrskih stotov je Ukrajina nam in Nemčiji vendarle dobavila. Tehnico prehrane so nagnili na našo stran. Bili smo rešeni.

Nemčija ima letos dobro srednjo letino, posebno na jugu in zahodu. Izredno izdatna mlačev je veselo presenetila. Kot pri nas se je tudi tam dobro obnesel ječmen in oves. Oves je pač imel v naši letošnji prehrani svoje vloge. Kot „ovsen riž“ nam je nadomeščal v naši kuhinji riž in moko, posebno v najhujši stiski. V Nemčiji se zdaj pripravljajo med seboj državni žitni zavod in mlini, kar tudi za nas ni brez pomena. Žitni zavod zahteva, da se spravijo žitne zaloge v mlinih za kakega pol leta. Mlini pa se izgovarjajo, da nimajo prostora in tudi nemorejo kar tako prevzeti odgovornosti. Žito je vodeno radi deževnega poletja in je v nevarnosti, da se pokvari, ako se za vse potrebno ne poskrbi. V katerem mlinu pa je tudi res dovolj prostora za tako dolgo shranitev žitnih zalog? Prezgodnja oddaja žita je pa radi pomanjkanja skladišč največja napaka, ki se jo moramo v Avstriji ravno tako varovati. Povsod je znano, da se žito, za katero je radi vlažnega vremena že takoj spočetka nujno treba skrbeti, vsled malomarnosti lahko pokvari. Ne svetuje se torej, prehitro oddajati žito, kajti v kmečkih kaščah je še najbolj varno spravljeno.

Pa ne samo za žito nam gre. Skrbeti moramo, da dobimo tudi mleko in meso, perutnino, jajca in mast. Za to pa rabimo krmil, posebno sena, otave in detelje kakor

tudi repe in razne vrste gomoljastih pridelkov. Letošnja košnja je bila zadovoljiva. Zato se lahko porabi še preostala živina za molžnjo, oz. deloma tudi za zakol. Žal da je bilo treba radi lanske slabe letine v sili zaklati veliko živine. Stanje živine je že itak zelo razredčeno. Zato smemo zanaprej klati le malo živine za konsum.

Važna hrana človeku in živali je krompir. Letošnja krompirjeva letina je ugodna, mnogo boljše kot lanska. Seveda se slišijo tudi letos tupatam tožbe o posebah in posledicah slabega semena. Pese je obilo, treba bi bilo le še solčnih dni, da se zboljša sladkorna vsebina — pese. Sladkor sam igra v naši prehrani in narodnem gospodarstvu, posebno pri eksportu, veliko vlogo. Marsikatero blago moramo dobiti iz inozemstva le potem zamene za sladkor. Odpadki sladkorne produkcije se rabijo deloma kot krmilo in za produkcijo vojne kave. Sadja je letos v primeri z lansko sadno letino manj, le češpelj je veliko. Z ozirom na visoke cene vina je velikega pomena tudi trgateg. Ker ne more Nemčija dobiti nobenega vina iz Italije in Španije, je navezana na našo produkcijo. Nad drugim vinom se sicer lahko pritožujejo vinski bratci, v splošnem interesu pa je izvoz vina zopet zelo važnega pomena, da dobimo iz Nemčije gotove izdelke. Ogrska dobavi v dobrih letinah 5 milijonov hl vina, po sedanjih cenah za ravnolito milijard kron! Vremenske razmere septembra meseca bodo velikega pomena za dozoreitev in s tem dobro kakovost takozvane pozne letine.

Ako pregledamo letino v osrednjih državah, smo lahko zadovoljni z njo. Izstradanja se ni bati. Ako se bo pametno gospodarilo z zalogami, bo tudi ljudska prehrana lahko boljše kot lani. Ne ravno v zadnji vrsti pa je treba vpoštevati tudi okoliščino, da bodo obilnejše zaloge živil uspešno pobijale oderuške cene.

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu dnevniku „NOVICE“?

Jugoslovanski problem.

V listu „Neuösterreichische Blätter“ piše neimenovan doktor o jugoslovanskem problemu. Naj navedem samo glavne misli iz zanimivega članka.

Že Bismark je leta 1866. izprevidel, da je Avstrija prenehala biti nemška država. Ko je izročil kongres v Berlinu Avstriji mandat, da naj okupira Bosno in Hercegovino, bi morali vodilni krogi monarhije spoznati, da mora od zdaj naprej — mišljeno je leto 1878 — postati Avstrija največja balkanska država.

Med sedanjo vojsko preminuli vseučilišni profesor v Lipskem dr. Karol Lamprecht, nemški mojster v pisanju moderne zgodovine, je še nekako pred desetimi leti izjavil na Dunaju, da ima Avstrija nalogo, kulturno se razširiti na Balkanu. To se ni zgodilo. Storilo se tudi tedaj ni nič, ko je grof Aehrenthal priklopil Bosno in Hercegovino monarhiji po zgledu Alzacije in Lotaringije.

Ze tukaj se je pokazala napaka, ki so jo prej storili. Ogrji so se upirali in tudi Jugoslovani. So li imeli prav ali ne, o tem bodo sodili poznejši rodovi. Velikoavstrijci

so to priklopitev vedno zameľavali, ker so jo smatrali za krivično, za krivično zlasti z ozirom na Jugoslovane, ki so vedno zahtevali medsebojno združitve iz narodno-kulturnega stališča. Ovirati in onemogocičiti združenje vseh delov enega ljudstva, je tako nenravno, da o tem ni treba pisati. Nezadovoljno ljudstvo rodi že samo iz sebe iredentno; sniva sanje velike enote. Te sanje goje brezvestni politiki in zunanji sovražniki slepijo, da se dajo izpeljati.

V tem je tičala nevarnost jugoslovanskega problema, iz katerega se je razvilo pereče vprašanje, življensko vprašanje monarhije. Na Balkanu je najprej zaropotalo orožje. Angleži, Rusi so to dejstvo poprej zaznali, kakor vodilni državniki monarhije. Medtem ko so Angleži delali na tihem, so Rusi bolj javno nastopili: gospod Hartwig kot „probuditelj“ Jugoslovancev, grof Bobrinski kot rešitelj Čehov, Poljakov in Rutencev. — Hartwig, ruski poslanik na dvoru srbskega kralja Petra, je izjavil po balkanski vojski: „Turčiji bo sledila Avstrija.“

Stali smo neposredno pred sedanjo vojsko. Ravno isti zastopnik carizma je obljubil Srbom cesarstvo Dušana. In g. Spalajković, srbski poslanik v Petrogradu, je imel za ženo hčer voditelja bosenskih Srbov. O veliki noči 1914 je izjavil srbski trgovec v Petrogradu, Gjorgjević, piscu zgoraj imenovanega članka: „S svetilko lahko iščete pri belem dnevu v Srbiji politika, ki bi bil naklonjen Avstriji, a ga ne boste našli.“ Ne smemo se tedaj čuditi, da so v takih okoliščinah Jugoslovani snivali lepe sanje združitve. Od strani Avstrije ni prišla pomoč. Starčevićanci so še do zadnjega upali na njo. A že je bil vpliv srbofilskega Franja Supila večji kakor vpliv Mile Starčevića ali Zagoraca. Jugoslovanski narodi niso še obupali. Tedaj je padel tisti, od katerega so pričakovali rešitve, nadvojvoda Franc Ferdinand, zadet od krogle, ki jo je sprožila roka morilca.

In prav to dejanje dokazuje, da so v inozemstvu o tej visoki osebnosti več vedeli, kakor mi sami. Moral je pasti, ker je bil največji sovražnik velike Srbije in zato tudi Rusije.

Tisoči in tisoči hrvatskih mož so padli za domovino. S krvavim svinčnikom se piše zgodovina slavnih in hrabrih del Jugoslovanskih junakov. Grozno so morali poplačati vrlji jugoslovanski regimenti brezvestno politiko Jeftanovića, Supila in njih sodrugov. A tudi politiko raznih — Čuvajev.

Gosp. ministerski predsednik Seidler je obljubil v svojem budgetnem govoru avstrijsko narodno avtonomijo. Misli je pa le na ureditev nemško-čeških razmer. Še vedno nočejo naši državniki spoznati, da je jugoslovanski problem glavno, da življensko vprašanje monarhije.

Združitve Hrvatske, Dalmacije, Hercegovine, Bosne, slovenske Kranjske in Istre v kulturno, nacionalno enoto je zahteva vsakega poštenega Veliko-Avstrijca! Ako hočemo po vojski živeti v miru, mora do tega priti. Združenje Jugoslovancev v okviru monarhije, prevreditev zagrebške univerze v jugoslovansko kulturno središče, ustanovitev ali razširjenje jugoslovanske akademije znanosti, ekonomično ojačenje Dalmacije, ki bo presegala italijansko in francosko Riviero, sistematično izkopavanje rimskih in grških umetnostnih zakladov v Dalmaciji, povzdig trgovine in prometa v Bosni in Hercegovini, tesnejša zveza med nami in drugimi državami Balkana, zahteva, da bodi Solun prosta luka, kot opora naše trgovine v Levanti, vse to zahtevajo življenske koristi monarhije. Ako pa hočemo

to doseči, mora biti prej rešen jugoslovanski problem.

Šele tedaj bo zasijala monarhiji jutranja zarja, „Zora“ Jugoslovancev. Kakor hitro se bo to zgodilo, se bo odprlo naši državi velikansko gospodarsko polje. Avstrija bo postala največja, najmočnejša balkanska država, njeno kulturno razširjenje na Balkanu se bo začelo, mir se bo naselil v Evropi, začrtana bo pot do zveze evropskih narodov, katere glasnica bo zveza narodov Avstrije. V tem znamenju boš zmagal!

Agitirajte in razširjajte

„Resnico“ in „Novice“.

Štirinajst točk Wilsonovega programa.

V odgovoru na Burianovo noto se sklicuje Wilson na tistih štirinajst točk, ki jih je bil že postavil kot mirovni program. Pripravljene so bile 8. januarja kongresu (parlamentu). Glase se:

Prva točka pravi, da so vse mirovne pogodbe javne, kakor so se tudi sklepale javno in da torej ni dovoljeno sklepati kakeršnihkoli tajnih mednarodnih dogovorov, nego da naj se vrši diplomacija vselej odkrito in pred vsem svetom.

Druga točka je popolna svoboda ladjeplovstva na morjih izven teritorialnih voda v miru in ob vojni, izvzemši ona morja, ki se k kakim mednarodnim dejanjem v svrhu izvršitve mednarodnih pogodb zapro deloma ali popolnoma.

Tretja točka govori o čim največ mogoči odstranitvi vseh gospodarskih zaprek ter ustanovitvi enakosti trgovskih razmer med vsemi narodi, ki se priklopijo miru in združijo za vzdržanje te enakosti.

Četrta točka zahteva primerna jamstva, ki naj se dajo in sprejmejo, da se oboroževanja narodov znižajo na najnižjo mero, ki je mogoča glede na notranjo varnost.

Peta točka govori o svobodni, odkritosrčni in popolni ureditvi vseh kolonijalnih zahtev, ki naj temelji na strogem izpolnjevanju načela, da morajo pri odločanju vseh suverenitetnih vprašanj imeti interesi v poštev prihajajočega prebivalstva isto veljavo, kakor upravičene zahteve vlad, katerih pravice je omejiti.

Šesta točka se tiče izpraznitve vsega ruskega ozemlja in take ureditve vseh Rusije se tiče vprašanj, ki zagotavlja trdno in kar najbolj svobodno skupno delovanje drugih narodov sveta, da se za Rusijo doseže neovirana prilika, da more neodvisno odločati o svojem lastnem političnem razvitku in nacionalni politiki ter pod zakoni, kakršne hoče sama, zagotoviti Rusiji odkrit, prijazen sprejem v družbo narodov, da, še več, podpora v vseh stvareh, ki jih Rusija potrebuje in si jih želi sama. Ravnanje, ki ga bo v bodočih mesecih deležna Rusija od svojih bratovskih narodov, bo jasna preizkušnja nje dobre volje in nje razumevanja za stiske Rusije v razliko od nje lastnih interesov.

Šedma točka: Ves svet pritrdi, da je Belgijo izprazniti in obnoviti, ne da bi se poizkušalo kakorkoli, omejevati nje suverenost, ki jo izvršuje v družbi z vsemi drugimi narodi. Njeno drugo dejanje ne bo tako kakor to, služilo namenu, obnoviti zupanje narodov v zakone, ki jih za ureditev svojih razmer določijo sami med seboj. Brez

tega spravljivega dejanja bi za vselej bila oškodovana vsa zgradba in sila mednarodnega narodnega prava.

Osmi točka: Vse francosko ozemlje naj se osvobodi in zasedeni deli postavi v prejšnji stan. Popravi naj se zopet krivica, leta 1871. od Prusov prizadeti Francoski v alzaško-lorenskem vprašanju, krivica, ki že skoro 50 let vznemirja svetovni mir, da se zopet v interesu vseh zagotovi mir.

Deveta točka: Poprava italijanskih mej naj se izvrši po jasno vidnih narodnih črtah.

Deseta točka: Avstro-ogrskim narodom, katerih prostor med narodi želimo videti zaščiten in zagotovljen, naj se da prilika za avtonomni razvitek.

Enajsta točka: Romunija, Srbija in Črna gora naj se izprazni in zasedeno ozemlje obnovi. Srbiji naj se zagotovi svoboden in varen dohod do morja. Razmere različnih balkanskih držav med seboj naj se s prijaznimi dogovori določijo primerno zgodovinsko danim črtam pripadnosti k raznim narodom. Ustvarijo naj se jamstva za politično in gospodarsko neodvisnost ter teritorialno nedotakljivost balkanskih držav.

Dvanajsta točka: Turškim delom sedanje osmanske države naj bi se zagotovil varni užitek suverenosti; pravtako pa naj bi se drugim narodnostim, ki se sedaj nahajajo pod turško oblastjo, zagotovila nedvomna sigurnost življenja ter absolutno neovirana prilika za avtonomni razvitek. Dardanele naj se pod mednarodnim jamstvom odpro kot svoboden prevoz za ladje in trgovino vseh narodov.

Trinajsta točka: Ustanovi naj se neodvisna poljska država, ki mora obsegati vse nedvomno od poljskega prebivalstva naseljeno ozemlje; dobi naj prost dohod do morja. Mednarodna pogodba mora jamčiti za nje gospodarsko neodvisnost in teritorialno neodvisnost.

Štirinajsta točka: Ustanovi naj se splošna zveza narodov. Špecijalne pogodbe naj v enaki meri velikim in malim državam priskrbe jamstvo politične neodvisnosti ter teritorialne nedotakljivosti. Glede na te javne poprave krivice in uveljavljenje pravice, se čutimo tesno spojene z vladami in narodi, ki so se združili proti imperijalističnim listam.

* * *

Nas zanima posebno deseta točka. To je vendar tisto, kar smo mi proglasili za minimum naših narodnih zahtev in smo bili radi tega opsovani kot „izdajalci“. Kje je v tej točki tisto, kar je začrtala zagrebška deklaracija: Jugoslavija brez habsburške dinastije, ter nas je s tem samo kompromitirala. Wilson se ne izjavi niti za ono, kar smo mi proglasili za maksimum, za izvršitev naše majniške deklaracije. Sedaj naši radikali lahko uvidijo, kako bo izgledalo ob sklepanju miru. Na tisto, kar sedaj rabi antanta, da jih hujska proti Avstriji, se bo takrat pozabilo. Zato ostanimo na realnih tleh, padec iz oblakov bo sicer presilen.

V znamenju „Kurenta“.

Slovenski rod, tvoj dan je vstal, tvoj zlati dan, dan tvoje slave! Iz tvoje srede namreč je izšel „Kurent“ vredni sin današnjih dni. S „Kurentom“ v roki je postal slovenski narod šele kulturni. Preje je nekaj manjkalo; ta vrzel pa se je izpolnila s „Kurentom“.

Ne zdi se mi skoro vredno pisariti o tej umazani robi, a ker se list smatra za neobhodno „potrebne“ naj mu bodo posve-

čene te vrstice. Da se v njem blatijo katoliški možje in duhovniki, tega mi ni treba omenjati; list sploh ni humorističen. Pač pa mislim na kaj drugega.

Zadnjič sem zašel med pastirje. Komaj znajo brati, namreč črke, a kar je naslikanega, temu so brez težave pristopni. Imeli so pred seboj naslovno stran 2. štev.: „Paradiž“. Divili so se umetniku, kateremu se je Eva tako posrečila. Razpoloženju primerno so še sami dostavljali s svinčnikom, kar je umetnik izpustil. Nadebudna mladina, sem si mislil, a še nadebudnejši mladini, ki dvigajo mladino do takih idealov.

Teden pozneje srečam sosedovega Vinkota, obdanega od številnih poglavcev, ki jim je napravil silen gaudium, kajti krohotali so se na ves glas. Radoveden vprašam, kaj imajo takega. Fant se nekaj časa upira, a ker nisem odnehal, izvleče iz torbice šolsko mapo, na kateri je imel nalepljeno zadnjo stran iste štev.: „Kopališče v Koleziji“. Presunilo me je. Vinko, tudi ti! Tako priden od sedaj in danes vidim tvoj greh na mapi. Fant je zardel, jaz sem vzdihnil.

Uboga mladina, ni dovolj da stradaš celo umreti moraš dušno. Za siročad nabirate za njih telesni dobrobit, a duše njihove pogublimate. Ironija!

Gg. izdajatelji in umetniki! Zadel ste v živo. List se širi kot kuga. Samo v naš mali kraj pride nad 30 števil. Kako hlastnejo po njem odrasli in otroci. Naše umetnike moram še posebej pohvaliti. Seveda čimbolj pikantno, tembolj vleče. En čas Madone, potem pa... (sicer je po stranišnih dosti podobne robe in ni treba zato še posebnega lista). Kšeft na kšeft. Tudi umetniki za kšeft. Žalibog plačujemo to mi s svojim denarjem, z dušami naših otrok. Žalostneje od žalostnega pa je to, da gre vsa stvar na rovaš katoliškemu imenu. Protestiramo! Take umazanost nikdar. Prodaja se tudi v katoliških lokalih n. pr. v podružnici Kat. Bukvarne v Kranju. Morebiti celo v bukvarni. Potemtakem bo pač vsak protest zaman. Gg. duhovniki spreglejte! Gg. malarji, eno prosimo: Pišite in malajte kar hočete, čeprav same Šusteršiče in Lampete, saj možje katoliškega prepričanja so prestali že premnogo in bodo tudi to. Imejte pa pred očmi našo mladino, ki ji pride vse to v roke, čeprav zanjo ni namenjeno. Skvarjenost pride sama prerada, ne da bi jo mi nosili na krožniku.

„Bogoljub“ ti pa dvigni še višji glas o popačenosti in povej, kako malo resnosti in molitve je za prihodnjo Jugoslavijo. S „Kurentom“ v roki je ne bomo videli in če bi jo — bogme Jugoslavije.

O kočljivi stvari sem pisal. Vem, da se bo zdelo vse to nekaterim strašno zadržano, hribovsko ali karkoli že — morebiti prečrno. Slednje si le želim.

Gg. duhovniki želite Jugoslavijo posvetiti presv. S. J., pa če bo vladal „Kurent“ v njej, Srce Jezusovo posvetitve pač ne bo veselo. Zadnja prošnja:

Manj kolobocij, več pameti!

Quidam.

Politični pregled.

Na zapadnem bojišču se položaj ni mnogo izpremenil. Angleži še vedno vztrajno napadajo takozvano Hindenburgovo črto; to so namreč močne postojanke, katere so bili zgradili Nemci že lansko leto. Predreti je doslej še niso mogli, pač pa se jim posrečijo večkrat tu ali tam delni vspehi. Ves boj je podoben naporu objestnih fantov, ki rujejo iz zemlje kak steber: majejo in majejo, dokler ali steber izderejo, ali pa uvidijo, da je njihov trud zastoj in nehajo. Kako bo s Hindenburgovo črto, bo pokazala bodočnost. Nemški vojaški krogi so o priliki zborovanja glavnega odseka nemškega državnega zbora izjavili, da je položaj sicer resen, a ne brezupen. Upajo, da bodo to črto držali.

Odgovori na mirovno ponudbo našega vnanjega ministra so bili doslej vsi nepovoljni. Ameriški državni tajnik ni dolgo razmišljal, kako naj bi odgovoril; samo 30 minut je potreboval, da je izrekel svoj odločni: Ne! Boj se mora nadaljevati do popolne zmage! — Temu odgovoru so se pridružile tudi zapadne evropske države, namreč Angleška, Francoska in Italija. Nas zanima v prvi vrsti odgovor Italije, ki je izjavila, da ne odneha prej, dokler ne doseže svojih teritorialnih ciljev; to je, dokler ne dobi Trsta, Istre in Dalmacije. Ta odgovor ne pomeni nič več in nič manj; kakor da bomo Slovenci in Hrvatje razdeljeni in sicer za dolgo časa ali pa za vedno, če zmaga antanta! Zato smo zmirom svarili pred prevelikim prijateljstvom za antanto, ker bi bila zmaga antante za Slovence in Hrvate naravnost pogubna, kakor naj dokazuje odgovor laške vlade, za katero stoji vse laško ljudstvo. Mirovna ponudba grofa Buriana torej za enkrat ni rodila zaželenega vspeha; boj se bo nadaljeval skoro gotovo najmanj še do prihodnje spomladi če ne še dalje, ker nobena stranka ne neha.

Zelo zanimivo je bilo zasedanje glavnega odseka nemškega državnega zbora. Govoril je nemški kancler, govoril je podkancler, govorili so vplivni generali, toda vsi govori precej razburjene nemške javnosti niso mogli pomiriti. Iz vseh govorov nam je pihala nasproti še vedno pruska trdovratnost in vsenemška sapa, kar deluje seveda na druge narode sveta, ki so se zvezali proti Nemčiji, kakor rdeče sukno na purana. Politika vsenemškega duha vpliva na dosego miru skrajno neugodno.

Pomenljivo utegne postati tajno posvetovanje istega odseka, v katerem so razpravljali o razmerju Nemčije do zaveznikov, pred vsem o razmerju do Avstrije. Posvetovanje je bilo tako tajno, da niti poslanci, ki niso člani tega odseka, niso smeli biti navzoči! Ta tajnost je jako značilna in kaže, da nekaj ni v redu; kajti če je vse v redu, ni treba zaprtih vrat.

Še večja nervoznost kakor vlada v Nemčiji zaradi preosnove pruskega reda in zaradi uvedbe parlamentarne vlade, ki bi omogočila ljudstvu, da res izvede svojo voljo, vlada v Avstriji in na Ogrskem zaradi rešitve jugoslovanskega vprašanja. Sila časa je dovedla tudi najbolj zakrknjene naše državnike do spoznanja, da moram priti prej do sporazuma in do sloge sami med seboj, predno moremo stopiti pred svet in iskati vnanjega miru. Ena največjih ovir za dosego vnanjega miru je pa bilo nerešeno jugoslovansko vprašanje. Toda kako je rešiti? Spoznali so, da je treba poslušati in poznati tudi to, kar hoče ljudstvo. Da pa to spoznajo, so poslali na potovanje na naš jug najbolj nesrečnega in nespretnega človeka, namreč grofa Tisza. Grof Tisza je ogrski grof, ki je dolgo vladal le „z železno roko“, katero je udušil v

kali vsako njemu neprijetno gibanje. Grof Tisza je odpotoval na Hrvaško, v Bosno in Dalmacijo. Razgovarjal se je z vsemi mogočimi politiki v nadeji, da bo že njegova osebnost vplivala na naše politike tako, da bodo vsi od strahu pred njim se izrekli za to, da se saj hrvaške dežele združijo z Ogrsko. Doživel je pa veliko razočaranje, ker so v večini se izrekli vsi proti združenju z Ogrji. Kako bo Tisza poročal vladarju o svojem potovanju, tega danes še ne vemo.

O nas Slovencih se pri teh namerah ni skoro nič govorilo. Mi naj bi ostali brez vsega. A tudi tu se je začelo daniti. Pametni nemški politiki so uvideli, da imajo Ogrji še vedno veliko moč in da obstoji nevarnost, da se uresničijo ogrske želje. Če bi pa obstojala na našem jugu hrvaška država, bi Slovenci gotovo gledali na hrvaško državo bolj kakor na nemške dežele in Ogrji proti takem stremljenju gotovo ne bi ugovarjali, ker bi imeli upanje, da še nas pritegnejo pod sebe! Tega se pa Nemci boje, ker bi bili potem res popolnoma odrezani od jadranskega morja. Zato so začeli z nami iskati — sporazuma! Sedaj uvidevajo, kako napačna je bila pri nas radikalno-nemška politika, ki je rodila med nami le sovraštvo ne do nemškega naroda kot takega, ampak do nemško-radikalnih teženj, ker so nas hoteli z vsjo silo pokriti z nemškim klobukom. Taki glasovi, ki govore za narodnostno spravo in sporazum med Nemci in Slovenci, so sicer še redki, prepričani pa smo, da se bodo začeli oglašati vedno pogosteje. To nas pa navdaja z upravičenim upanjem, da Slovenci iz svetovne vojske ne bomo izšli brez dobička in brez koristi. Še bo naš narod živel, če bo pošten in če bo ostal zvest cesarju in domovini!

Dnevne vesti.

Vsi avstrijski škofje in dr. Lenard — kdo je več? V „Slovenca“ se je razkorčil literat dr. Lenard nad pismo vseh avstrijskih škofov ter hoče dokazati, da dotično pismo za nas Kranjce ne velja. Čudno, da smo enkrat zopet samo — Kranjci. Ali niso že meje padle? Sploh se mi zdi, da bi bilo veliko bolje, če bi bil dr. Lenard molčal. Si acuisse? Zdaj pa je spravil Prezvizišnega in škofijsko pisarno v veliko zadrego. Zakaj? Vsi avstrijski škofje so izrekli in podpisali, da je samoodločba z m o t a. Če je to podpisal Prezvizišeni ljubljanski knežškof, kaj pravijo k temu ljubljanski mladini? Če pa tega ni podpisal, in to dvomimo — so potem pa podpisali vsi drugi avstrijski škofje Nemci, Čehi, Poljaki, Hrvatje in Slovenci — torej tudi nadškof. Kdo ima zdaj prav? Sicer pa, kdor pozna dr. Lenarda od uredništva Piščalke — pa do Vipavskega Slapa, vé, da ga v politiki ni smatrati resnim. Blamiral se je najprej dr. Zoré, potem pl. Šuklje, zdaj pa dr. Lenard. Kdo pride sedaj na vrsto? Duhovnik.

Ljubljanski „Slovenec“ proti skupnemu pastirskemu pismu avstrijskih škofov. V „Reichspost“ čitamo: „Slovenec“ hudo napada skupno pastirsko pismo avstrijskih škofov. List trdi, da to pastirsko pismo nima za ljubljansko škofijo nobene veljave, ker ga škof dr. Jeglič ni dal razglasiti, kojega avtoriteta je pri tem samo in edino veljavna. Skupni avstrijski episkopat ni cerkvena instance in sestanki avstrijskih škofov ne odgovarjajo duhu cerkve ki ne pozna organizacije po državah. Pastirsko pismo avstrijskih škofov ima tedaj za Jugoslovane ravno toliko veljave kakor kako poljubno pismo kterege škofa iz Minesote ali Salamanke! Sestanki škofov kake države

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu tedniku „RESNICA“?

so le tedaj dovoljeni, če se obračajo proti vladi dotične države, ne pa če se na bizantinski način zavzemajo za posvetno moč, česar cerkev ni nikoli odobraval! V tem danem slučaju gre za napad na idejo jugoslovanstva, kterege so škofje napravili iz subjektivnih predsodkov. Zato naziranje škofov ni obvezno in sme vsakdo prosto o njem imeti mnenje. — Kako je moralo jugoslovanstvo zmešati glave, da list, ki je bil poklican za publicistično vodstvo slovenskih katoličanov, tako govori nasproti celotnemu avstrijskemu episkopatu.

Kje pa je Jugoslovanski klub? Ko berem, kako se vsi časopisi jezijo, da je odstavila vlada krščanskega moža Cora, da je v Brežicah nastavila Nemca za notarja itd., tedaj se nehote vprašam: Ja, kje pa je vendar Jugoslovanski naš klub? Kje so pa naši poslanci? Ali nimajo nič upliva? Kje pa je vitez Pogačnik, podpredsednik in načelnik S. L. S. Ali nimajo vsi toliko moči, da bi nastavili na slovenski zemlji enega ravnatelja ali notarja. Ko je bil za Pliberk na Koroškem imenovan Nemeč za notarja, koliko je bilo vpitja: Vsega je kriv dr. Šusteršič! Kaj pa, ko bi sedaj vprašali: Kje pa je dr. Korošec? Kaj nam pomaga vse vpitje, ako se pa v praksi nič ne doseže.

Rodoljub z dežele.

Kaj naj nujno še tekom enega tedna storil vsak čitatelj „Resnice“. Dobi naj dva ali tri znanca, s katerimi naj skupno naroči dnevnik „Novice“. Tako bo dobil vsak dan najnovejšo vest. „Novice“ se smejo pošiljati tudi vojakom v fronto, zato preskrbite v vsakem kraju tudi mnogo takih naročnikov. Delati je treba! Brez dela ni napredka!

Šuklje o svojem prepričanju! L. 1900 je Šuklje govoril v Novem Mestu: „Glasno in jasno povem, da sem in ostanem zvest pristaš naprednim idejam. V grob bom vzela ono prepričanje, ki me je navduševalo v mladostnih letih.“ To prepričanje je bilo ultra svobodomiselnost in protiverško, kadar ga je pa kaj v glavi imel, je v Šiški, kakor je Levček Kersniku pisal, „tako debele klatil, da se je kamnitna miza z Vodnikovo zibelko vred tresla.“ Šuklje je kot profesor v Ljubljani pisaril članke proti „Slovcu“ ter zlasti rohnel nad „popovsko in mežnarsko roko, katero je treba na kosmate prste brniti.“ Svojo veroizpoved je podal takrat v „Narodu“ v članku „Svobodomiselnost Slovinci in verske postavbe,“ kjer je razvil bojno zastavo za civilni zakon in odpravo semenišč!

Tatovom prosto pot. Slovenska javnost je zopet „upravičeno razburjena“, tako trdita „Slovenec“ in „Slovenski Narod“. Ljubljanski porotniki so oprostili tri osebe, katerim so bile dokazane velike tatvine. Z ozirom na to je uradni list priobčil zafrkljivo nemško pesem: „Tatovi na plan!“ v kateri je priporočal gg. tatovom, naj se oglase pri gg. porotnikih, ki jim gotovo ne bodo zamerili, ako jim kaj ukradejo, ukrasti pa seve morajo veliko, da ne pridejo pred navadnega sodnika. „Narod“ sedaj pravi, da so oproščenci kradli ker so bili slabo plačani in da je policijski svetnik dr. Skubel storil velik greh, da je o tem „ljudskem“ pojmovanju kaznovanja tatvin, spesnil pesem! Mi seve ne odobravamo v sedanjem času slabih plač, vendar vemo, da so stražniki pri ljubljanski mestni aprovizaciji in mestni delavci jako slabo plačani. Po receptu županovega glasila si sedaj lahko nadomestek sami vzamejo. Slabo plačano mestno učitelstvo lahko sedaj vse klopi za domačo kurjavo porabi. Enaka pravica za vse! Zakaj je bil neki pred letom župan dr. Tavčar tako razburjen, ko je bil neki uradnik zasačen pri defraudaciji. Zakaj ga ni pohvalil? Zakaj dr. Tavčar ne pusti, da

mu Poljanci ribe kradejo? Najbolj zanimivo pa je, da katoliški „Slovenec“ hoče glede tatvin uveljaviti drugo moralo, kot pa je zapisana v zapovedi: „Ne kradi!“ Ne čudimo se temu ne — čast svojemu bližnjemu krasti je v katoliški tiskarni že itak dovoljeno. Samo temu se čudimo, zakaj je v „Kat. tiskarni“ toliko razburjenja, ko je bila ukradena precejšnja množina utihotapljenega mila. — Zakaj so razpisali 1000 K nagrade tistemu, ki tatu zasledi? Zakaj niso ta denar razpisali za nagrado tatu? Dr. Gregoriču je bilo nedavno iz njegove vile na Gorenjskem ukradeno vse perilo. Zakaj se je neki trudil, da bi zasledil tatu? Če bi prišel pred porotnike, bi bilo po „Slovenčevem“ in „Narodovem“ popolnoma prav, ako bi bil oproščen. V Ljubljani je bilo pokradenega zadnji čas blaga in denarja v vrednosti nad dva milijona kron. Če pri teh razmerah tisti, ki ima čuti nad javnim imetkom, vzkipi, je po najnovejšem jugoslovanskem katekizmu to greh. G. policijski svetnik dr. Skubel, naj bo sedaj oprezen! Če bo prijel redno in uspešno delujočega tatu v „Kat. tiskarni“ ga bo „Jugoslovanski klub“ gotovo odstavil; njegova glava bo pa v nevarnosti, ako se mu posreči, da prime celo — dva.

Kako se Slovencem godi na lastni zemlji. — Viteza Pogačnika to nič ne briga. Te dni smo čitali: V Bohinju kopljejo neko prst, ki ji pravijo „Bauxit“. Ko prideš v Bohinjsko Bistrico, vidiš na postaji kup rmenne prsti — nad tem je zapisano „Bauxit — Wocheinit“. Po cesti proti Bohinjskemu jezeru pa srečuješ vozove, na katerih vozijo „Bauxit“ na kolodvor, od koder gre menda gori v Nemčijo. Če vprašaš delavce, kako se jim godi, slišiš stvari, ki jih kar nočeš verjeti. Pripovedujejo, da že po več mescev niso dobili nobene plače — da jim družba dolguje nad 30.000 kron na mezdah. Nedavno so ljubljanski dnevnik prinašali neko polemiko glede neizplačanih delavskih mezd in glede ravnanja z delavci. Bivši obratovodja Rebolj je napadel dr. Tschinkeljna, ki ima glavno besedo — ta je odgovarjal, ali kmalu je vse utihnilo. Ko sem bil te dni v Bohinju, sem se zanimal za vse to. Zvedel sem, da se družba, ki ima kukse rudarskega podjetja v Bohinju, imenuje „Wocheinit“; v ravnateljstvu sede menda trije znani ljubljanski gospodje, Slovinci! Podjetje pa je že pred več leti bilo dano v zakup dunajskemu odvetniku dr. Albinu Tschinkelju, ki z znanim velikokrat zarubljenim Joh. Baumgartnerjem gospodari prav po domače. Družbi, v kateri seve imata večino kuksov zopet dr. Tschinkel in pa famozni Baumgartner, menda tudi za najemnino nič ne plačata. Delavcem ostajata dolžna; ti so po večini oproščeni od vojaške službe, zato seve ne upajo ničesar ukreniti, ker jim grozi fronta! **„Fini“ dunajski advokat izrablja slovenskega delavca in kmeta, ki je neorganiziran in se ne zna braniti.** — Revirni urad v Ljubljani je, že dvakrat z 1000 K globe kaznoval zakupnika, ali ta se ne zmeni nič. **Delavci delajo zastonj — brez plače — dunajski advokat pa prejme denar za blago in se smeje.** Neverjetno je to — ali žalibog — resnično je! **Kaj takega je mogoče samo pri nas!** — Kaj naj pravimo na te gorostasnosti? Poslanci „Jugoslovanskega kluba“ prirejajo šumne veselice, farbajo, „da vse dobro stoji“, da bi pa takim revežem kaj praktično pomagali, zato nimajo smisla, ne srca, ne dela. In vendar tvorijo ti trpini narod Jugoslavijel!

Kje je bil takrat dr. Korošec? Dober poznavalec razmer nam piše: Začetkom vojne so bili hudi časi na Spodnjem Štajerskem in Koroškem. Po nedolžnem so takrat tirali v ječe slovenske duhovnike. Pričakovali bi bili takrat, da bi dr. Korošec visoko po-

vzdignil svoj glas, pa glas mu je takrat ostal v grlu. Dr. Šusteršič, dr. Pegan sta imela takrat pogum nastopiti za preganjance, dr. Korošec se je pa skrtil in tekel na Dunaj k nemškim krščanskim socijalcem prosit — zase. Prosil je, naj se potegnejo zanj, da se njemu nič ne zgodi. Zagotavljal je na ves glas, da je patrijotičen, da je za avstrijsko misel, zato naj se njega pusti v miru. Tak junak je bil takrat dr. Korošec. Zase je beračil!

Enkratni napavni prispevek za leto 1917 za učiteljsko osebje, ki dne 1. decembra 1917 ni bilo dejansko v službi. Deželni odbor je sklenil, da ima prejeti vse aktivno učiteljsko osebje, ki 1. decembra 1917 ni bilo v aktivni učiteljski službi, službovalo pa je pred in po navedenem terminu, enkratni nabavni prispevek za leto 1917 iz deželnih sredstev. Prizadeto učiteljsko osebje naj se v svrhu nakazila prispevka obrne naravnost na Kranjsko deželno knjigovodstvo v Ljubljani z označbo natančnega naslova.

Oj, Dalmacija tužna! Pod tem naslovom piše „Naprej!“ „Naprej“ je lani večkrat po zagrebški „Slobodi“ in „Pravdi“ posnel vesti iz Dalmacije, ki so poročale o škandaloznem postopanju Zadrugnog Saveza v Splitu, ki je sladkor, namenjen prebivalstvu Dalmacije, prodajal za oderuške cene špekulantom. Zadrugni Savez je vedno ogorčeno protestiral... Celo pokojnega dr. Kreka so gospodje od Zadrugnog Saveza oplahali, da je nekaj tednov pred svojo smrtjo govoril v Splitu proti onim, ki pobijajo špekulante okrog Z. S. Naš „Naprej“ je ravno na dan Krekove smrti imel že tiskano odprto pismo uredništva „Napreja“ na dr. Kreka, kjer smo ga vprašali: Kako more s svojo osebnostjo kriti tako nečedno ravnanje dalmatinske gospode. No — razdrli smo stavek, — kaj bi mrtvega dr. Kreka vpraševali: zakaj... Te dni pa so **krivce vendar zaprli.** Dnevnik „Nova Doba“ iz Splita poroča, da so 13. sept. aretirali v Splitu Vuko Benevca in Niko Pašiča, oba uradnika Zadr. Saveza ter Juraja Cerovskega, skladiščnika Z. Zaveza iz Splita, potem Petra Bradanovića, trgovca iz Visa, Petra Klarića, trgovca in voditelja aprovizacije v Makarski in nadzornika za prehrano g. Perkovića. Kaj se je zgodilo? **115 centov sladkorja, tedaj ves kontingent okraja Makarske za mesec srpanj so prodali enemu trgovcu — to je g. Bradanoviću v Visu za svoto 300.000 kron.** Tedaj kilo za okroglo 30 kron. Ljudje — Dalmatinci pa so bili ves mesec ob sladkor! — Bradanovići so veliki vinski trgovci, ki rabijo cukur za **napravljanje vina...** In tisti, ki „panča“ vino, lahko plača kilo cukra po 30 kron... Od dobička je dobil svoj del, svoto K 42.000 c. kr. okrajni glavar v Makarski g. dr. Zorec, ki je sedaj vrnil denar g. Bekavcu, uradniku Zadrugne Zveze v Splitu, dasi ga je „preko svoje gospodje primio od nepoznatog gospodina u jednom omotu...“ Upati je, da se bo sedaj vse odkrilo in da bo umazana dalmatinska klika, ki je kradla ubogemu ljudstvu najpotrebnejše, prejela zaslužno kaznen. Brodovlastnik g. Novak je že povedal, da je na svojem brodu „Baron Plenker“ vozil nedavno sladkor za Vrbanj in Starograd, in to prav tako kot teh 115 centov za Makarsko...

Napram vsakemu je orožje listov K. T. D. laž! „Muskete“ je priobčila vse obsodbe vreden grd napad na knezoškofa dr. Jegliča. Ker so pa nekateri v „Kat. tiskarni“ jezni, da je policijski svetnik dr. Skubel povedal precej toplo svoje mnenje o porotnikih, ki tatove oproščajo, so tudi pesem v „Musketi“ podtaknili polic. svetniku dr. Skublu. Kaj vest — novodobna katoliška morala dovoljuje laž in krajo! Slovenec

je moral objaviti naslednji popravek: Ni resnično, da sem jaz, kakor trdite v Vašem listu z dne 23. septembra 1918, dal objaviti v „Muskete“ svoje poetične izlive proti ljubljanskemu knezoškofu dr. Jegliču. Res je, da jaz iste pesnitve nisem zložil in nisem dal objaviti. — V Ljubljani, dne 23. septembra 1918. Dr. Mihael Skubel, c. kr. pol. svetnik. — Sram „Slovenca“ pri tem seve ni bilo nič, menda tudi odbor K. T. D. ni nič sram.

Resnici pot — resničnemu delu priznanje! Iz Kota na Dolenjskem. Ko sem prebral dolgovadne članke g. Fr. pl. Šukljeja v Slovincu, se mi je nehote kihnilo. Znamenje, da je v člankih mnogo tobaka nosljača! Ko bi bil pisal članke kak drug politikar, bi morebiti imelo saj to in ono kaj pomena. A če piše pl. Šuklje, se to razblini kakor megla na solncu. Pl. Šuklje očita dr. Šusteršiču, kako je on deželni glavar postal! Očita oni mož, ki je že vse mogoče bil Slovenec, liberalce, radikalec, slerikalec, vladni pristaž ko je urejeval slovenske priloge uradnemu listu Laibacharci... Zato mu je isti Slovenec, ki je prinašal sedaj njegove otrobe tako lepo častital, ko je bil imenovan dvornim svetnikom. Poročiló Slovenčevo se je tedaj tako-le glasilo: „Dvornim svetnikom je imenovan Fr. Šuklje, ki se je za to čast prav po tlačansko trudil. Vse njegove zasluge obstoje v tem, da je na Dunaju šolske knjige prodajal ali vrejeval.“ — Pa poiščite iz tistega časa Slovenčevo številko, pa se bode te prepričali, da je to resnica! Čudno se vrti kolo časa! — Koliko se je storilo pod deželnim glavarjem dr. Šusteršičem za kmetijstvo, je pl. Šukljevo povsem neznanó, toliko bolj pa v najboljšem spominu nam kmetovalcem. Kolike svote so se razdelile za zboljšanje živinskih in svinskih plevov, za napravo kapnic, vodovodov za zboljšanje pašnikov itd.! In da so se mogle take svote v povzdigo kmetijstva izdati, je zasluga g. deželnega glavarja dr. Šusteršiča. On je pritiskal in pritiskal na Dunaju toliko časa, da se je Kranjski od centralne vlade pripoznala mnogo večá tangenta kakor ji je po ključu šlo. Izdatek v deželnem dvorcu, katerega bodo pa itak deželni vsi nasledniki, — se vspričó tega dejstva kar zgubi! Kako misli pa pl. Šuklje kmetijstvu pomagati na noge? Agitira sedaj, da bode mo pozidali v Novem mestu velik teater, kjer se bodo vsak večer zabavali naši hlapci in dekle... Potem bo pa živina lepo rejena, špeha v izobilju in kako okle- na pšenica! Škoda, da ne ve minister Paul za ta talent. Vznemirjajoče aprovizacijsko prašanje bi bilo takoj rešeno! Zato so pa na Dunaju tako siti, ker imajo vse polno teatrov. Res človek na starost otročji in smešen postane. Da se povrnemo še enkrat k Slovenčevim člankom, omenim, da dotične članke brez razlike vsi obsojamo. Žal nam je, da je mož svojo visoko starost tako oma- deževal, kajti iz člankov štrle vse najnižje strasti revnega človeškega srca: zavist, nevošljivost, maščevalnost, hinavščina itd. Hvala in zopet hvala, da si mu odvzel težko breme deželnega glavarja, kateremu bi jaz v vojnem času nikakor ne bi bil kos... Potem pa hajdi z loparjem na svojega dobrotnika! Ali imamo za dostno močan izraz, s katerim bi označili tako početje?!

Svarilo pred podpiranjem dezertterjev, vojakov, ki prekoračijo dopust in oseb, ki se odstranijo brez dovoljenja od vojaških krdel. Ker ljudje radi nepoznanja zakonitih kazenskih določb večkrat podpirajo dezertterje na ta ali oni način, zlasti da jih skrivajo, se občinstvo opozarja, da je tako podpiranje hudodelstvo po § 220 kaz. zakona in da ima za posledico ječo od 6 mesecev do 1 leta, pri obtežljivih okoliščinah pa težko ječo od 1 do 5 let. Vsako podpiranje onih

vojakov pa, ki si na svojo roko podaljšajo vojaški dopust, ali pa oseb, ki so se samolastno odstranili od svojih vojaških krdel, se bo v bodoče brezobzirno kaznovalo po merodajnih zakonih politične, odnosno policijske oblasti. Da se onemogočijo hudodelstva, kot tatvine, ropi itd., katere so zvršili v zadnjem času zlasti pogosto dezertterji, se občinstvo v lastno korist pozivlja, da krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertterjev in drugih sumljivih oseb, ki se potepajo okoli v vojaških uniformah, in jih brez vsacega ozira ovadi.

Velikanske tatvine po železnicah zadnje čase ogrožajo vse pošiljateve. Vagon cukra pride n. pr. v Ljubljano — ulomljen je in iz njega manjka vedno ena desetina, če ne več. Isto je z moko, mastjo. Mnogo aprovizacijskih komisij zato ne more v redu poslovati, ker večina teh pošiljatev sploh ne dospe na kraj, na kateri so naslovljene.

Metalec Trumbičevih letakov vjet. Nad Reko so te dni sestrelili laškega letalca nadporočnika Locatellija, ki je svoj čas po Kranjskem metal Trumbičeve letake in je priplul tndi nad Ljnbljano. Locatelli je ranjen na roki ter se sedaj nahaja v vojaški bolnici v Zagrebu. Njegovo sestreljeno letalo je ameriškega sistema ter je letelo 226 km na uro.

Gospodarske vesti.

Centrale gospodarjjo tako, da morajo ljudstvo izstradati. Neka koroška žganjarna je letos aprila meseca hotela prepustiti iz človekoljublja za ljudsko prehrano večjo množino ječmena, katerega ji je nakazala centrala za špiritus. Imenovana centrala tega ni dovolila, ampak je ječmen te žganjarni odvzela in ga izročila neki drugi. Neka druga žganjarna je dobila tudi meseca aprila, ko je bilo tako pomanjkanje, od centrale večjo množino žita za izdelovanje špirita; tudi večjo množino sladkorja so se uničile, samo da se je ustreglo razkošju. Ljudstvu so vzeli skoraj zadnji grizljaj; za otroke so pa mleli trsje, koruzne stroke, žganje itd. Tako postopanje bi moralo vojno sodišče kaznovati. Pri nekem dunajskem zeljarju so lansko jesen uradno popisali vse sode zelja, tako da ni smel ničesar brez dovoljenja prodati. Maja meseca so pa vse zelje (čez zimo ga ljudem niso prodajali) speljali na gnoj. Tako se je gospodarilo v četrtem vojnem letu, ko je že vsega primanjkovalo, uničilo se je velikanske množine živil. Vse centrale so pa z uslužbenci natlačene. Tako ima centrala za kovine 700 uslužbencev, ki dobe boljše in cenejšo hrano kakor ostalo ljudstvo. Centrale so namreč dobro založene s ceninami živili, katerih ljudstvo sploh ne dobiva ali za v zelo majhni meri, to pa menda za to, da se ti „stebri države“ ne zrušijo. Ostalo ljudstvo pa od central nima ničesar drugega, kakor kopicó nesmiselnih in strogih odredb, ki mu sedanje težko življenje še bolj otežujejo. Kakor hitro se je kaka centrala ustanovila, je takoj izginilo vse blago, za katero je bila ustanovljena; to blago je bilo potem mogoče dobiti le še pod roko po nazaslišanih cenah. Centrale so odprle in ugladile pot tihotapski trgovini. Meseca februarja 1915 so kmetu zaplenili žito ter mu ga odvzeli po skrajno nizki ceni, navzlic temu je pa moral kmet potem kupovati otrobe za trikrat do štirikrat višjo cenó. — Kakor vse kaže, so ostale tudi v petem vojnem letu centrale nepopoljšljive in trdovratne grešnice: vsak dan prinašajo se sliši kaj novega o „umnem in plodonesnem“ gospodarstvu teh neobdiga treba zavodov za občí ljudski blagor.

Zahteve avstrijskih kmetovalcev. Neki kmetovalec piše: Avstrijska vlada je zadnji čas kmetovalcem napravila obljube, od katerih so se šele nekatere deloma izpolnile. Tako kmetje še do sedaj niso dobili žita nazaj, katerega so v času najhujše stiske pred žetvijo državi posodili. Kmetovalec je takrat svoj zadnji grizljaj kruha delil s stradajočimi meščani. Bilo bi le pravično, če bi si poljedelci posojeno žito mogli odtegniti od one množine žita, katero morajo oddati od nove žetve. Nadaljna zahteva je, da bi se smelo izdelovati usnje za domačo potrebo vsaj iz mladih kož onih živali, ki se morajo zaklati v sili. Vlada pa hoče dati le 30.000 kg usnja za 24 milijonov prebivalcev, tako da bi prišlo na vsacih 30 v poljedelstvu zaposlenih oseb en sam par podplato. Kako naj potem dela kmet v dežju in snegu, če nima trdnega obutala? Živinske prevzemne cene so v Avstriji tako nizke, da se tihotapi mnogo živine na Ogrsko, kjer se govedo prodaja vojaštvu po 7 kron kilogram žive teže. Na Ogrskem je tudi kupčija z živino na sejmiših prosta ter se plačujejo cene do 12 kron žive teže. V velikih množicah na Ogrsko vtihotapljena naša živina prihaja potem po visokih cenah nazaj v Avstrijo. Mi kupujemo ogrsko govejo živino po 11 K kilogram, moko pa po 30 do 40 K. V Avstriji se varujejo le koristi konsumentov, za koristi producentov pa se ne briga nihče. Zato pa je postala Ogrska tudi gospodarsko močnejša dežela. Ogrska plava danes v denarju!

Proti navijalcem cen hočejo odslediti zelo strogo postopati na Ogrskem. Ogrsko pravosodno ministrstvo izdeluje nov zakonski načrt, po katerem se navijanje cen ne bo več kaznovalo kot prestopek samo z zapornom ali pa z denarnimi kaznimi, ampak z ječo, ker je hudodelstvo. Tudi pri nas podoban zakon ne bi škodoval. Posebno verjetno pa ni, da bi postave zoper navijanje cen kaj pomagale, dokler se vse blago ne podržavi. Premeteni prekupeci bodo vedno našli v še tako zvitih paragrafihih kakšna vrata, skozi katere bodo ušli.

Prosimo za sodelovanje vse naročnike posebno v tem oddelku. Rokopisi morajo biti v Ljubljani vsak torek dopoldne.

S trgatvo v tržaški okolici so pričeli te dni; kaže prav slabo, tako slabo, da v nekaterih vasicah ne pojde polovica kmetov niti trgat, ker se ne izplača. Od začetka na dobro kažočo letino je toča pokončala. Kar je ostalo, je pokradlo vojaštvo.

Kilogram češpelj 9 kron! Vrednost naših uradov za reguliranje cen z vso kopicó predpisov, odredb in kazenskih določil osvetljuje dejstvo, da se zahteva zdaj v Beljaku za 1 kg drobnih češpelj, torej slabše vrste, 9 K.

Ti ne poznajo vojske. V Pragi je policija ponoči preiskala razne gostilne, da se prepriča kako upoštevajo policijsko uro. V vinski sobi hotela pri „zlati goski“ je dobila ob 1. uri zjutraj 120 oseb v najveselejšem razpoloženju. Gostilničar je moral plačati 5000 K globe.

Dobro kosilo — 2 kroni. V dunajskih listih beremo razglas ravnateljstva gimnazije v gorenje-avstrijskem mestu Freistadtu, ki vsebuje razna naznanila o vpisovanju, tudi to, da sprejme šolska kuhinja v prehranjevanje tudi dijaštvo. Veliko in dobro kosilo bo stalo celi dve kroni. Enako velika in dobra večerja tudi dve kroni.

Čevlji iz ukradenega usnja. Vojnogospodarstvena komisija je preiskala poslovanje centrale za kože in usnje ter onih organizacij, ki imajo opraviti z usnjem. Tokrat se je pralo precej umazanega perila pri komisiji. Centrala za usnje in kože, ki je bila ustanovljena kot baje splošno koristna naprava za uravnavanje gospodarstva z

usnjem za civilno prebivalstvo, je sedaj postala čisto navaden izvršilni organ vojnega ministerstva. Seveda mora posledice nositi ljudstvo. Trgovine s čevlji dobe komaj eno desetino onega, kar so potrebovale v miru; in so ali zaprte ali pa skoraj popolnoma prazne. Čevlje je le še mogoče dobiti za zamenjavo ali pa za take visoke cene, ki daleč presegajo maksimalne cene. Nadalje je dokazano, da eno tretino poslanega usnja pokradejo, ki pride sicer zopet v trgovino, toda ima blazne cene. In tako se dogaja, da morajo državljani ustavne države nositi čevlje iz ukradenega usnja. V Galiciji plačujejo že do tisoč kron za en sam par čevljev! Dokazano je, da teh visocih cen niso toliko krivi prodajalci na drobno, ampak centrala, ki nima toliko moči, da bi se za ljudski blagor postavila po robu vojnemu oskrbništvu. O te centrale!

Določitev najvišjih cen za nadrobno prodajo zelenjave. Deželna vlada Kranjska razglasa: Pri nadrobni prodaji na polju pridelane zelenjave tuzemskega dohoda se ne smejo preseči sledeče najvišje cene: 1. zelja (belega zelja) 76 vin.; 2. ohrovt 90 vin.; 3. zelenega ohrovt (kodrastega pernatega ali zimskega ohrovt) 94 vin.; 4. vrtnega korenja (rdečega) in navadnega korenja (rdečega) 86 vin.; 5. korenja (rumenega ali belega) 70 vin.; 6. pese 56 vin.; 7. strnišče repe 66 vin.; 8. rdeče pese 76 vin.; 9. čebule 2 K; 10. česna 2 K 80 vin. Te cene se razumejo za 1 kg zdravega, za trg sposobnega očiščenega blaga, in sicer zelje in ohrovt brez storžev, korenje, pesa in repa brez peres in čebula brez peres, oziroma slame. Prestopki tega ukaza se kaznujejo po § 5 z morebitno uporabo § 6 naredbe c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 6. septembra 1918, drž. zak. št. 329.

Nabiranje žira. Ker je letos žir (bukvice) dobro obrodil, je treba, da ga pridno nabiramo. Žir daje prašičem in goveji živini izvrstno močno klajo, ki ugaja zlasti pri pitanju. Žir daje pa tudi prav dobro olje, uporabno za jed in svečavo. Letos utegne biti tudi dosti polhov, ki dajejo izvrstno pečenko in prav fino kožo, ki je danes posebne vrednosti, naj se rabi doma ali pa proda.

Mala dekleta se nauče igranje kuhati in razumna mati podpira njihovo prirojeno nagnenje za to delo s tem, da jim nalaga razna kuhinska opravila, zlasti, da jih pusti skuhati sem pa tja kako manjšo pripravo jedi. Na ta način se vzbujajo pri rastočih dekletih zanimanje za gospodinjstvo v kuhinji. Koliko deklet, ki težko delajo v tovarni, bi moglo služiti za kuharice in imeti boljši zaslužek in lepše življenje, če bi se jim že v mladosti vzbujal smisel za kuhinjo. Žal, da

se, zlasti v delavskih rodbinah vse premalo polaga važnosti na gospodinjstvo vzgojo deklet.

Premovanja konj. C. kr. kmetijska družba je sklenila, da priredi meseca oktobra dve premovanji konj, in sicer eno v Lescah za težke gorenjske, drugo pa v Šentjerneju za vroče krvne dolenske konje. Zadnja premovanja konj so bila sredi leta 1914 na Kranjskem, a se tedanji program ni mogel izvršiti do konca, ker je med tem izbruhnila vojska. Ti premovanji, ki se imata sedaj izvršiti, imata pred vsem ta namen, v kakem stanju se nahaja sedaj naša konjereja. Izbiral se bo tudi najboljši material za pleme. Hkrati se je obrnila kmetijska družba do ministrstva, naj preskrbi za Kranjsko boljše žrebce in da naj se žrebčarska postaja, ki je bila med vojsko iz Sela prestavljena v Ormož, zopet prestavi v Ljubljano nazaj.

Protivinskemu davku. C. kr. Kmetijska družba je v svoji zadnji seji sklenila protest proti raznim določbam nameravane vinskega davka.

Nakazila otrobov, ki so bila že lansko leto malenkostna, so letos še slabša. Kranjski se je letos nakazalo za 30 vagonov manj, kakor lani. Deželni odbor se je obrnil v tej zadevi na ministrstvo za prehrano za odpoč, ker pri takem pomanjkanju otrobov in močnih krmil hudo trpi vzreja mlede živine, svinjereja, pa tudi konjereja.

Razne vesti.

Tajno brezlično postajo so zasledili v Pragi. Postaja dela ponoči, očitno s sovražnim inozemstvom. Kje je skrita še niso mogli izslediti, a zasledujejo jo. Če se posreči jo dobiti, bodo razkrinkane zanimive zveze s sovražnikom. Bajce pa to ni edina taka postaja v Avstriji.

Preganjanje kristjanov v Perziji. Iz Teherana prihajajo poročila, da Kurdi kolejo kristjane. V mestu Urmina je postal žrtev preganjanja krisijanov apostolski delegat v Perziji, nadškof Jakob E. Sontag.

Milijone svojemu narodu. Iz Varšave se poroča: Pozornost zbuja tukaj vest, da je poljski večkratni milijonar iz Ukrajine Jaroszyiski kupil največji tukajšnji časopis „Kuryer Varszavski“ od lastnice gospe Levental za tri milijone mark. Kakor je znano, je Jaroszyiski daroval za ustanovitev katoliškega vseučilišča v Lublinu 20 milijonov mark. — Če bi vsi bogati katoličani tako dobro razumeli znamenje časa in tako razumeli dolžnosti bogastva, kakor katoliški

Poljak Jaroszyiski, potem bi stal javni vpliv katoličanov povsod bolje, kakor pa žal sedaj stoji.

Zakaj mora Nemčija nadaljevati vojno? „Deutsche Zeitung, glasilo Vsenemcev, je prinesla članek, ki ima lahko najhujše posledice za uspeh devetega nemškega posojila, katero je bilo ravnokar razpoloženo. „Deutsche Zeitung“ piše: Če sklene Nemčija danes mir, bodo znašali letni izdatki države v mirnem času 21 1/2 milijard. To se pravi, da bodo morali nemški davkoplačevalci plačevati namesto dosedanjih 13% svojih dohodkov, v bodoče 60% dohodkov za davke. To pomeni nadalje notranji bankrot nemške države in izgubo vsega zunanjega kredita. „Deutsche Zeitg.“ zahteva, da se vojna energično nadaljuje, da bo mogoče od sovražnikov izsiliti veliko vojno odškodnino in ojačiti gospodarsko moč Nemčije. Mir pod sedanjimi razmerami bi pomenil samomor nemške države.

Zdravilo proti španski mrzlici. V zdravniškem listu „Wiener klinische Wochenschrift“ objavlja zdravnik dr. Marković, da se mu je posrečilo najti zdravilo, s katerim se španska mrzlica ozdravi v 24 urah. Bolnik mora takoj, ko mu začne rasti vročina, vzeti 0,3 do 0,6 grama kalomela in vsakih 4 do 5 ur nato pol grama aspirina, pomešanega z enim decigramom kofeina. To zdravilo se sme jemati po zdravniškem navodilu, ker so slučajji, v katerih lahko postane kalomel zelo nevaren.

Nov način zdravljenja jetlike. Iz Zeneve se poroča o neki francoski iznajdbi, ki pomenja, če se obnese, pravo srečo za sedanjí jetični svet. Pariški zdravnik, dr. Monaco, je baje iznašel novo sredstvo proti jetiki in je dosegel dozdej z njim na kliniki izvrstne uspehe. Gre za injekcije z navadnim sladkorjem. 5 g neprečiščenega sladkorja se raztopi v 5 cm³ destilirane vode in injicira subkutano. Že po četrti injekciji sta zginili v poskusnih slučajih mrzlica in draženje h kašlu, po nekaterih nadaljnjih injekcijah pa značilna utrujenost jetičnih. Če to novo sredstvo tudi naposled ozdravi, se seveda med kratkim opazovanjem ni moglo docela dognati. Sicer pa je že to pomemben uspeh, ako se dajo ozdraviti najnevarnejši znaki jetike. In iznajdba zna biti še blagosov za človeštvo.

Razširjajte „Novice“.

Razširjajte „Resnico“!

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.